

Banjaluka u susret povratku izbeglica

Pomozi nam Bože da se političari slože!

Osamdeset predstavnika nevladinih organizacija, udruženja izbeglica i javnih radnika iz oba entiteta Bosne i Hercegovine, Savezne Republike Jugoslavije i Hrvatske, te predstavnici međunarodne zajednice raspravljali su u Banjaluci, 7. marta, na temu "Pravni i ekonomski aspekti povratka izbeglica".

Na okruglom stolu, u organizaciji Media centra, "Preloma", Društva Švajcarska-BiH i Danskog centra, raspravljalo se o pitanjima pravnog sistema u BiH i njenim entitetima, aktivnijem angažovanju nevladinih organizacija u procesu povratka; te bolje saradnje sa izbeglicama u rešavanju pomenutih problema.

Sažet u jednoj rečenici zaključak rasprave glasi: ekonomski i pravni aspekti povratka izbeglica neodvojivi su od političkog aspekta.

Naime, kako je istakao Željko Ivanković, potpredsednik Alternativnog ministarskog vijeća BiH, ekonomija kontroliše politiku, a politika pravo. Zato bi na prvom mestu trebala biti ekonomija, pa politika i, konačno, pravo. Međutim, u realizaciji ide obratno.

Puno je zakona protiv izbeglica, istakao je Zvonko Tarle iz "Odgovora" i dodao da je puno i onih koji rade sve i svašta. Zato bi, po njegovom mišljenju, trebalo diferencijalno imati između NVO-a formi-

kako bi nevladine organizacije kasnije mogle vršiti pritisak na vlasti da ih menjaju.

Kao veliki problem sa kojim se suočavaju pravnici koji pružaju pravnu pomoć izbeglicama, Marija Marković iz Pravnog centra u Banjaluci navela je i to da je, naime, Dejtonski sporazum potpisan, ali nika-da nije objavljen ni u jednom javnom glasilu. *Pitanje je trebamo li ga uopšte primenjivati. Osim toga, kako uopšte i uskladiti Ustave oba entiteta sa Dejtonom ako nismo upoznati sa sadržajem samog Sporazuma.*

Posledica takve situacije, prema njenim rečima, jeste i postojanje dva paralelna sistema za zaštitu imovine ljudi: prvi je sudski sistem zaštite dok se drugi sistem ostvaruje preko Komisije za imovinsko-pravnu zaštitu, koja će od ponedjeljka, 9. marta, otvoriti svoju kancelariju u Banjaluci.

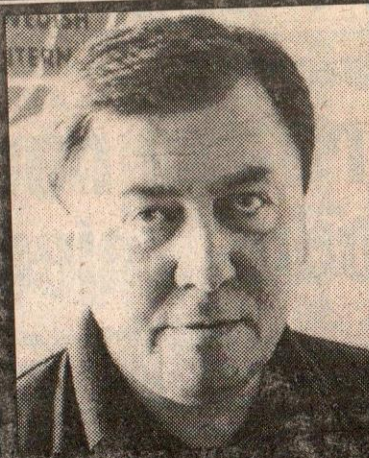
Osim pravnih, učesnici Okruglog stola apostrofirali su i ekonomske probleme. *Ekonomske aspekti povratka izbeglica, iako usko povezani sa pravnim, mogu se, istakla je Marija Marković, posmatrati u nekoliko ravni. Pre svega, nije rešeno šta će biti sa zaostalim, neplaćenim komunalnim računima, zatim, zbog nemogućnosti preuzimanja dokumenata i nefunkcionisanja privrede povratnici se ne mogu zaposliti, a i nemaju gde. Pojedini učesnici su predložili da se izvrši pritisak na strane donatore da promene kreditnu politiku a, takođe, i na lokalne vlasti da manje ulažu u izgradnju stanova, a više u rekonstrukciju privrede. Gospođa Marković navela je i jedan primer*

tori daju povratnicima za pokretanje male privrede nije moguće, zbog zakonske regulative, iskoristiti. Donatori, pre nego odobre pomoć, traže potvrdu od izbeglica da imaju registraciju za zanatski stroj, dok lokalne vlasti, pre nego izdaju registraciju, traže od ljudi da već poseduju stroj.

Miodrag Živanović, jedan od organizatora Okruglog stola, kao najakutniji problem istakao je nepostojanje baze podataka o izbeglicama, što je uslov za njihov adekvatan povratak. *Bez baze podataka, puki povratak izbeglice pretvara u socijalne slučajeve i ne bi imao nikakvog efekta. Prilikom povratka trebalo bi voditi računa o strukturi izbeglica (starosnoj, polnoj, profesionalnoj, obrazovnoj itd.) i prema tome gledati gde i koga smestiti, kako bi njihov povratak bio produktivniji.*

Živanović je predložio i svojevrsno strateško rešavanje problema povratka. Pre svega, trebalo bi ići na zaključivanje bilateralnih ugovora države BiH sa konkretnim državama koje su primile bosanske izbeglice; zatim postići konsenzus tri centralne bivše jugoslovenske republike u vezi sa povratkom. Živanović je istakao da je projekat UNHCR-a "Otvoreni gradovi" dobar, ali samo na lokalnom nivou. Treba se okrenuti globalnim makro-problemima i projektima i usaglasiti, kada je o povratku izbeglica reč, političku volju entitetskih vlasti.

Ako budemo čekali da se sve raščisti i da se iskristališe politička volja vlasti, od povratka, upozorio je Miodrag Živanović iz Srpskog

Dr. Miodrag Živanović, direktor banjalučkog "Preloma"

Cijelo društvo socijalni slučaj

Sušтина rasprave, na Okruglom stolu "Pravni i ekonomski aspekti povratka izbeglica", nije bila samo primjena Dejtona, kako to često vole reći političari, nego i suština izgradnje budućeg života, odnosno na koji način obezbijediti bar minimum ekonomskih i pravnih uslova za budućnost. Većina učesnika u raspravi se suglasila oko toga da je prije rješavanja i pravnih i ekonomskih problema, bitno postaviti politički temelj. Bitno je ostvariti međunarodno pomirenje, stvoriti političku benevolenciju, koja bi obezbijedila da se u duhu toga, recimo, izgrade zakoni, takođe, gradi ekonomska osnova i to, ne samo za povratak izbeglica, nego uopšte za normalan život ljudi na ovim prostorima.

Najkraće rečeno, po svemu sudeći, nema velikih problema u pravnom aspektu povratka, pogotovo kada je riječ o privatnoj svojini. Problemi su više u onom dijelu koji

zajednica vodi jednu nerealnu politiku investiranja. Naime, u strukturi investicija dominiraju one za nadgradnju i za infrastrukturu, a veoma malo, ili gotovo nikako, za oživljavanje privrede. Trebalo bi pokušati da se taj pravac investiranja preusmjeri i; naravno, insistirati na tome da, koliko je to moguće, dobijemo što povoljnije kredite.

Na žalost, moram reći da sam ja ipak pesimista. Mi nećemo imati, barem ne u prvom periodu, šanse da se veći dio ljudi vrati, ali, sve skupa, čini mi se da je ova rasprava pokazala da uprkos svim blokadama i barijerama postoji spremnost ljudi da ih zajedno savladaju.

Kako tumačite činjenicu da je u zadnje vrijeme na skupovima nevladinih organizacija i

izbjegličkih udruženja sve više prisutno i predstavnika vlasti?

Dolazi do jedne pozitivne promjene, to je, naravno, mala promjena, ali samo prisustvo ljudi iz establišmenta samo po sebi govori da se nešto događa. To je jako dobro. Mi nismo, u našem trećem nevladinom sektoru, do sada imali mogućnosti da u radu komuniciramo direktno sa predstavnicima vlasti. Ali, evo neke promjene su se dogodile u RS, a ja ih očekujem i u Federaciji, pa ćemo vidjeti do čega će doći. Kako god uzeli, ovi poslovi oko rješavanja problema povratka ne mogu se raditi na nivou opština ili entiteta, nego na nivou BiH.

Pomenuli ste da je teško očekivati, što se tiče ekonomske situacije, neke veće pomake. Da li se ove pare, koje je Dodik na svojim turnejama po svjetskim centrima političke moći uspio da pribavi za RS, mogu usmjeriti na povratak izbeglih?

sistema u BiH i njenim entitetima, aktivnijem angažovanju nevladinih organizacija u procesu povratka, te bolje saradnje sa izbeglicama u rešavanju pomenutih problema.

Sažet u jednoj rečenici zaključak rasprave glasi: ekonomski i pravni aspekti povratka izbeglica neodvojivi su od političkog aspekta.

Naime, kako je istakao Željko Ivanković, potpredsednik Alternativnog ministarskog vijeća BiH, ekonomija kontroliše politiku, a politika pravo. Zato bi na prvom mestu trebala biti ekonomija, pa politika i, konačno, pravo. Međutim, u realizaciji ide obratno.

Puno je zakona protiv izbeglica, istakao je Zvonko Tarle iz "Odgovora" i dodao da je puno i onih koji rade sve i svašta. Zato bi, po njegovom mišljenju, trebalo diferencirati funkcije između NVO-a, formirati ekspertske grupe koje će popisati sve zakone koji su protiv izbeglica

komisija, koja će od ponedjeljka, 9.marta, otvoriti svoju kancelariju i u Banjaluci.

Osim pravnih, učesnici Okruglog stola apostrofirali su i ekonomske probleme. *Ekonomski aspekti povratka izbeglica, iako usko povezani sa pravnim, mogu se, istakla je Marija Marković, posmatrati u nekoliko ravni. Pre svega, nije rešeno šta će biti sa zaostalim, neplaćenim komunalnim računima, zatim, zbog nemogućnosti preuzimanja dokumenata i nefunkcionisanja privrede povratnici se ne mogu zaposliti, a i nemaju gde.* Pojedini učesnici su predložili da se izvrši pritisak na strane donatore da promene kreditnu politiku a, takođe, i na lokalne vlasti da manje ulažu u izgradnju stanova, a više u rekonstrukciju privrede. Gospođa Marković navela je i jedan primer pravnog haosa koji vlada u BiH. Naime, kredite za opremu koju dona-

tome gledati gde i kada će biti produktivniji.

Živanović je predložio i svojevrsno strateško rešavanje problema povratka. Pre svega, trebalo bi ići na zaključivanje bilateralnih ugovora države BiH sa konkretnim državama koje su primile bosanske izbeglice; zatim postići konsenzus tri centralne bivše jugoslovenske republike u vezi sa povratkom. Živanović je istakao da je projekat UNHCR-a "Otvoreni gradovi" dobar, ali samo na lokalnom nivou. Treba se okrenuti globalnim makro-problemima i projektima i usaglasiti, kada je o povratku izbeglica reč, političku volju entitetskih vlasti.

Ako budemo čekali da se sve raščisti i da se iskristališe politička volja vlasti, od povratka, upozorio je Mladen Pandurević iz Srpskog građanskog vijeća, neće biti ništa!

primjena Dejtona, kako to često vole reći političari, nego i suština izgradnje budućeg života, odnosno na koji način obezbijediti bar minimum ekonomskih i pravnih uslova za budućnost. Većina učesnika u raspravi se suglasila oko toga da je prije rješavanja i pravnih i ekonomskih problema, bitno postaviti politički temelj. Bitno je ostvariti međunarodno pomirenje, stvoriti političku benevolenciju, koja bi obezbijedila da se u duhu toga, recimo, izgrade zakoni, takođe, gradi ekonomska osnova i to, ne samo za povratak izbjeglica, nego uopšte za normalan život ljudi na ovim prostorima.

Najkraće rečeno, po svemu sudeći, nema velikih problema u pravnom aspektu povratka, pogotovo kada je riječ o privatnoj svojini. Problemi su više u onom dijelu koji se odnosi na nekretnine i prava na tu imovinu, koja još uvijek nije doživjela transformaciju u neki konkretni oblik svojine. Dogovorili smo se da se formira ekspertska grupa koja će raditi na tom planu i čak smo predložili da bude vezana za Alternativno ministarsko vijeće BiH.

Ekonomska situacija u BiH je takva da jednostavno ne postoji niti minimum uslova za normalan život.

ali samo prisustvo ljudi iz establišmenta samo po sebi govori da se nešto događa. To je jako dobro. Mi nismo, u našem trećem nevladinom sektoru, do sada imali mogućnosti da u radu komuniciramo direktno sa predstavnicima vlasti. Ali, evo neke promjene su se dogodile u RS, a ja ih očekujem i u Federaciji, pa ćemo vidjeti do čega će doći. Kako god uzeli, ovi poslovi oko rješavanja problema povratka ne mogu se raditi na nivou opština ili entiteta, nego na nivou BiH.

Pomenuli ste da je teško očekivati, što se tiče ekonomske situacije, neke veće pomake. Da li se ove pare, koje je Dodik na svojim turnejama po svjetskim centrima političke moći uspio da pribavi za RS, mogu usmjeriti na povratak izbjeglih?

Sredstva koja je Dodikova vlada dobila od različitih međunarodnih institucija isključivo su namijenjena rješavanju socijalnih problema i infrastrukture. Ona nisu namijenjena rekonstrukciji privrede jednostavno zbog toga što su socijalni problemi akutni, a, sa druge strane, Milorad Dodik i njegova vlada imaju vremena samo do septembra ove godine. Nakon septembarskih izbora bi trebalo da kompetentni ljudi izađu sa

U Tuzli su rezultati svakako iznenadujući, s obzirom na činjenicu da se Tuzla općenito smatra

Povodom Avazove ankete

Dala je i

svakako iznenađujući, s obzirom na činjenicu da se Tuzla općenito smatra "tvrđavom" demokratskog, građanskog raspoloženja stanovnika. U odnosu na tuzlansko "razmišljanje" o borbama, najmanje zanimanja za njihovu sudbinu pokazuju ispitanici iz Zenice i Mostara. Teško je reći koji su razlozi za tako divergentne odnose prema istom kontekstu, a zašto je baš u Tuzli tako prenaplašena briga za branitelje.

“Dnevni avaz”, jedna od tri sarajevska dnevna lista, putem svoje agencije za istraživanje javnog mnjenja, često među svojim čitaocima provodi ankete o raznim pitanjima. Ova vrsta istraživanja obično se vrši u nekoliko najvećih gradova Federacije BiH, a telefonskim izborom (po metodu slučajnog uzorka) anketom se obuhvata oko 700 ispitanika.

Jedno od posljednjih takvih “Avazovih” ispitivanja javnog mnjenja, odnosilo se na mišljenje čitalaca o mogućim posljedicama usvajanja i praktične provedbe Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, o kojem poslanici Zastupničkog doma i Doma naroda parlamenta Federacije BiH već nekoliko puta odlažu izjašnjavanje i donošenje konačne odluke, uprkos ultimatumu OHR-a i međunarodne zajednice.

Posljednje zasjedanje (ponedjeljak 9. marta) oba doma parlamenta FBiH najbolje o tome govori. Ovaj put, naime, famozni sporni zakon je, ipak,

Novi Avazovi ankete

Pala je i "tvrđava" demokratije

usvojen, ali na način koji još jednom odgađa njegovo definitivno proglašenje. Riječ je o tome da je Predstavnički dom pomenuti zakon usvojio uz jedan amandman, a Dom naroda usvojio ga je onako kako ga je predložila Vlada Federacije, to jest bez ikakvih izmjena. Dakle, Zakon je, zapravo, usvojen, ali u dvije tekstovne verzije, pa je sada nužno da Kolegij parlamenta Federacije BiH obavi usaglašavanje, kako bi se jedinstven tekst mogao usvojiti u oba doma.

Ono što se, ipak, nameće kao primarni utisak jeste da je i ovo samo još jedan pokušaj, bar kad je riječ o Sarajevu, odlaganja primjene obaveza koje proističu iz Sarajevske deklaracije, ali ova parlamentarna zavrzlama sigurno ima odraza i na ukupnu federalnu proceduru povratka izbjeglica i raseljenih lica.

Bez obzira da li se ovakvim istraživanjima vjeruje ili ne, rezultati su svakako veoma interesantni i - indikativni. Treba, dakako, najprije poći od postavljenog pitanja. Ono glasi: "U skupštinsku proceduru ulazi

zakonska izmjena po kojoj predratni nosioci stanarskog prava neće moći otkupljivati stanove šest mjeseci nakon povratka, niti ih prodavati pet godina nakon otkupa. Smatrate li da je to rješenje pravedno?"

Od ukupno 700 ispitanika u pet gradova (Sarajevo, Tuzla, Zenica, Mostar i Bihac) 57 odsto odgovorilo je pozitivno, jer će takva odredba u Zakonu, po njihovom mišljenju, omogućiti povratak svih na svoje. Negativno je odgovorilo 32 odsto anketiranih, jer smatra da to dovodi braniocima u nepovoljan položaj, a samo 11 odsto anketiranih odgovorilo je neodlučno, tj. da ne znaju.

Globalna slika raspoloženja javnosti, dakle, mogla bi se smatrati pozitivnom i optimističkom - većina ipak misli da je povratak nužan i da predloženi zakon to omogućuje. Ali, provedena anketa, segmentirana po gradovima u kojima su istraživanja obavljena, ipak, je zanimljivija od ove globalne slike.

U Sarajevu, gdje mora početi generalni opit čitavog projekta povrat-

grupa koja se radi po tom planu i čak smo predložili da bude vezana za Alternativno ministarsko vijeće BiH.

Ekonomska situacija u BiH je takva da jednostavno ne postoji niti minimum uslova za normalan život. Cijelo društvo je, kako je rečeno na skupu, jedan socijalni slučaj. Zbog toga se i težište rasprave usmjerilo na apele međunarodnoj zajednici da pomogne u stvaranju barem prve osnove za ekonomsku obnovu. Pokazalo se da to ide dosta teško, prije svega, zbog toga što mi nemamo pripremljenu strukturu koja bi trebalo da primi investicije, a zatim i zbog toga što međunarodna

struktura. Ona nisu namijenjena rekonstrukciji privrede jednostavno zbog toga što su socijalni problemi akutni, a, sa druge strane, Milorad Dodik i njegova vlada imaju vremena samo do septembra ove godine. Nakon septembarskih izbora bi trebalo da kompetentni ljudi izadu sa projektima rekonstrukcije i ekonomskog i socijalnog života Bosne i Hercegovine, a, ja bih rekao, čak i projektima nove konstrukcije kulture, nauke, obrazovanja, dakle svih segmenata. To bi bili dugoročni projekti koji bi bili pod ingerencijama novoizabrane vlasti. Ovo što sada može da uradi Dodik je samo rješavanje jednog dijela socijalnih problema.

ka, čak 61 odsto građana smatra da će pomenute izmjene stambenih zakona omogućiti povratak ljudi na svoje. U Mostaru i Zenici je taj procenat i veći - dostiže gotovo 80 odsto, u Bihacu prelazi nešto iznad 60 odsto, ali je u Tuzli iznenađujuće nizak - svega oko 9 odsto ispitanika izjasnilo se pozitivno, dok je negativno odgovorilo više od 80 odsto, jer smatra da takva zakonska rješenja braniocima dovode u nepovoljan položaj. Zanimljivo je da je ovaj "izgovor" u Sarajevu dostigao vrijednost od oko 20 procenata, u Bihacu nešto iznad 30 procenata, dok je u Mostaru tek negdje oko 10, a u Zenici gotovo zanemarljivo nizak - jedva oko 5 odsto. U Tuzli su pozitivni i neodlučni odgovori gotovo izjednačeni i kreću se u visini između 5 i 10 odsto. S druge strane, u Tuzli je najmanje neodlučnih, a u Mostaru najmanje onih koji odgovaraju negativno, jedva oko 5 odsto.

Anketa, dakako, ne kaže ništa o tome ko su ispitanici - koje nacionalnosti, kakve starosne i polne strukture, kakvog socijalnog statusa, mada bi se makar nešto od toga moglo saznati već i iz samog telefonskog imenika u kojem su njihovi pozivni brojevi birani. Ali, u Tuzli su rezultati svakako iznenađujući, s obzirom na činjenicu da se Tuzla općenito sma-

tra "tvrđavom" demokratskog, građanskog raspoloženja stanovnika. U odnosu na tuzlansko "razmišljanje" o borbama, najmanje zanimanja za njihovu sudbinu pokazuju ispitanici iz Zenice i Mostara. Teško je reći koji su razlozi za tako divergentne odnose prema istom kontekstu, a zašto je baš u Tuzli tako prenaplašena briga za branitelje.

Hoće li neko ovu anketu shvatiti ozbiljno ili je, pak, prihvatiti samo kao jednu relaksirajuću priču o mogućem raspoloženju građana, pitanje je na koje anketa i nema namjeru da odgovori. Uostalom, iskustva sa ovakvim i sličnim ispitivanjima javnog mnjenja (naročito pred važne političke događaje kakvi su, recimo, izbori) dokazuju da građani, izvan anketa, često sami sebi "skaču u usta" i demantuju svoja sopstvena mišljenja.

Ali, ako se ovo raspoloženje "Avazovih" ispitanika ipak uzme ozbiljno, onda se neizostavno nameće zaključak da narodni zastupnici u parlamentu veoma malo ili nikako ne vode računa o raspoloženju i interesima onih koji su ih izabrali. Bar u tom pogledu ovoj anketi svakako treba bez ostatka vjerovati.

Slavko Šantić

Izdvajamo iz emisije Putokaz

Lični stav: Veselin Pejnović

Na sceni rat za novac međunarodne zajednice

Sa hrvatske strane nikada se nije jasno čulo koliko bi koštao povratak određenog broja raseljenih lica, uglavnom Srba iz SRJ. Predsednik Vlade RS Milorad Dodik je Evropskoj uniji rekao da se povratak oko 150.000 raseljenih lica može osigurati uz doznačavanje milijarde nemačkih maraka na račun RS.

"Izjave i komentari o brojkama i demanti o iseljavanju Srba iz Istočne Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema, u prošlom su periodu doveli do usijanja diplomatske odnose Hrvatske i Jugoslavije. Podaci o broju lica koja su napustila ovaj region logično nameću pitanje: ako toliko broj Srba napušta region, koliko ih se tek može vratiti ili očekivati da će imati uslove za povratak. Umesto da se ratovanje brojkama, a protiv različitih podataka od onih koje su izneli predstavnici međunarodne zajednice - 40.000, do onih koje iznose predstavnici lokalnih srpskih organizacija - oko 70.000, u

medijskim sadržajima su najnoviji događaji ponovo postavili srpsko pitanje u Hrvatskoj. Hitna diplomatska intervencija međunarodne zajednice rezultirala je oštrim kritikama hrvatskih vlasti, a to je, opet, samo dovelo u pitanje stvarne pretpostavke za povratak. Hrvatska Vlada je najavila primenu određenih zakonskih rešenja, a nije precizirano do kada i kako, najavljeni su i hrvatski preduslovi za povratak, među kojima je i izručenje Haškom tribunalu određenog broja lica optuženih za ratne zločine. Najavljene su i neke brojke o povratku ili rešavanju statusa povratnika: oko 2.500 porodica iz Podunavlja i 40.000 - 80.000 lica u Podunavlju. Zatražena je i finansijska pomoć koja je nužna za realizaciju povratka raseljenih lica. Doduše, sa hrvatske strane

nikada se nije jasno čulo koliko bi koštao povratak određenog broja raseljenih lica, uglavnom Srba iz SRJ. Na drugom kraju u Republici Srpskoj, predsednik Vlade Milorad Dodik je Evropskoj uniji rekao da se povratak oko 150.000 raseljenih lica može osigurati uz doznaku milijarde nemačkih maraka na račun RS. Sve ovo jasno pokazuje da se pored rata brojkama i saopštenjima, optužbama i demantima, u pozadini vodi oštar rat za finansijska sredstva i međunarodnu pomoć za povratak raseljenih lica. Realno je očekivati značajniju integraciju raseljenih lica u lokalnu zajednicu. Naravno, ovo se ne može navoditi kao službeni stav državnih politika jer se time direktno ili indirektno podupire politika etničkog čišćenja. Ali, realnost je jedno, a demagoška ili diplomatska igra sasvim nešto drugo. Upravo zbog toga provode se različite ankete na različitim stranama prethodne Jugoslavije, i upravo tu, međunarodna zajednica čeka rezultate. U svakom slučaju bitno je da se finansijska sredstva od međunarodne zajednice osiguraju pod jednakim uslovima za sve države prethodne Jugoslavije i pod jednakim parametrima."

Nacionalni odbor o nastojanjima za poboljšanje situacije u regionu

Čvrsta obećanja hrvatske Vlade

Predsednik SDSS Vojislav Stanimirović ocenio je sastanak Nacionalnog odbora za uspostavljanje poverenja kao koristan, jer je dao konkretne predloge za prevazi- laženje zastoja reintegracije Istočne Slavonije do kojeg je došlo posle završetka misije UNTAES-a. Stanimirović je rekao da je predsednica Odbora za uspostavu poverenja Vesna Škare - Ožbolt na ovom sastanku upoznala članove Odbora sa zaključcima sa zatvorene sednice hrvatske Vlade, koja je u četvrtak održana u Zagrebu

da je to rezultat pritiska međunarodne zajednice" - ocenio je Stanimirović. On takođe kaže da je hrvatska Vlada dala čvrsta obećanja da će započeti sa doslednom primenom Zakona o amnestiji i konvalidaciji. Gospođa Škare je potvrdila da će Hrvatska konačno registrovati srpske institucije, Zajedničko veće opština i Srpsko narodno veće, dodaje Stanimirović. On kaže da je Nacionalni odbor već u subotu otišao u Čeminac kako bi pokušao rešiti probleme koji su nastali zbog učestalih dolazaka hrvatskih kako je rekao, vikend - povratnika i poboljšana situacija u istočnoj Slavoniji i

Konferencija za štampu UNHCR-a

Prijave za povratak, otvoreni gradovi, mobilizacija

U potekle dve nedelje Visoki komesarijat ujedinjenih nacija za izbeglice je iz kolektivnih centara u centralnoj Srbiji prikupio 1484 prijave za dobrovoljni povratak. Mons Niberg, portparol kancelarije UNHCR-a, rekao je da ovom broju treba dodati još 1300 prijava, koje su stigle poštom i koje obuhvataju 3259 lica. Sledeća faza kampanje, istaknuto je, predviđa obilazak kolektivnih centara u južnoj Srbiji i registraciju izbeglica u privatnom smeštaju. Na konferenciji je potvrđena vest da su od 2. februara na teritoriji Republike Srpske dva grada proglašena otvorenim, Laktaši i Srbac, a najavljeno je i otvaranje hrvatskog konzulata u Banjaluci. Što se tiče Kosova i Metohije, Niberg je izrazio zabrinutost UNHCR za sigurnost izbeglica iz zapadnog dela ove pokrajine. UNHCR raspolaže informacijama o napadu na kolektivni centar u Srbici, pri kojem srećom nije bilo povređenih. Izbeglice iz Glogovca su napustile svoj kolektivni centar i prešle u Prištinu.

"UNHCR dobija izveštaje da se izbeglice na Kosovu registruju za sluzenje vojnog roka. Pitanje o ovome postavili smo srpskom Komisarijatu za izbeglice. Kancelarija Komisarijata nam je vrlo brzo odgovorila i obavezala sa da obezbedi uslove da se ovo prekine momentalno."

Republički komesarijat za izbeglice, međutim, izdao je saopštenje u kome tvrdi da nije primio zvanični zahtev od UNHCR-a, kao i da nadležne službe za mobilizaciju na svojim spiskovima nemaju imena izbeglica.

SR

od 10 - 11 h na 92,5 Mhz

Predsednik SDSS Vojislav Stanimirović ocenio je sastanak Nacionalnog odbora za uspostavljanje poverenja kao koristan, jer je dao konkretne predloge za prevazi-
laženje zastoja reintegracije Istočne Slavonije do kojeg je došlo posle završetka misije UNTAES-a. Stanimirović je rekao da je predsednica Odbora za uspostavu poverenja Vesna Škare - Ožbolt na ovom sastanku upoznala članove Odbora sa zaključcima sa zatvorene sednice hrvatske Vlade, koja je u četvrtak održana u Zagrebu.

"Ovi zaključci, između ostalog, podrazumevaju ukidanje Zakona o zakupu stanova i Zakona o privremenom preuzimanju napuštene imovine, a to je veoma bitno za povratak naših ljudi u druge delove Hrvatske" - rekao je Vojislav Stanimirović i najavio da se očekuje od hrvatske vlasti da realizuje odluku o zabrani masovnih okupljanja.

Vojislav Stanimirović kaže da ovaj

da je to rezultat pritiska međunarodne zajednice"- ocenio je Stanimirović. On takođe kaže da je hrvatska Vlada dala čvrsta obećanja da će započeti sa doslednom primenom Zakona o amnestiji i konvalidaciji. Gospođa Škare je potvrdila da će Hrvatska konačno registrovati srpske institucije, Zajedničko veće opština i Srpsko narodno veće, dodaje Stanimirović. On kaže da je Nacionalni odbor već u subotu otišao u Čeminac kako bi pokušao rešiti probleme koji su nastali zbog učestalih dolazaka hrvatskih, kako je rekao, vikend - povratnika, u ovo mesto i incidenata koji su se pri tome dešavali. Započelo je i rešavanje problema srpskih izbeglica koje su iseljene iz kuća Hrvata povratnika, kaže Stanimirović i dodaje: "Interesantno je reći i to da je zaključak o zbrinjavanju prvih sto porodica, počeo da se realizuje i u narednim danima tih sto porodica će biti zbrinute. Neki će biti vraćeni u svoja prebivališta."

Podsećamo da su srpski predstavnici, pa i Vojislav Stanimirović, rekli da će istupiti iz

vojnog roka. Pitanje o ovome postavili smo srpskom Komesarijatu za izbeglice. Kancelarija Komesarijata nam je vrlo brzo odgovorila i obavezala sa da obezbedi uslove da se ovo prekine momentalno."

Republički komesarijat za izbeglice, međutim, izdao je saopštenje u kome tvrdi da nije primio zvanični zahtev od UNHCR-a, kao i da nadležne službe za mobilizaciju na svojim spiskovima nemaju imena izbeglica.

poboljšana situacija u Istočnoj Slavoniji i ukoliko ne bude ubrzan proces dvosmernog povratka izbeglica te reintegracija Srba iz Istočne Slavonije u hrvatski državno-pravni sistem. Vojislav Stanimirović kaže da su ovi najnoviji zaključci Nacionalnog odbora pokazatelji da u narednim danima napredak mora biti i ostvaren.

"Bitno je reći da su i Vlada i pojedini ministri to shvatili i da su doneli konkretne zadatke i na tome rade. Nacionalni odbor će u narednom periodu ići u obilazak i dopri-

Putokaz

Zajednička emisija za izbeglice, nedeljom i sredom od 10 - 11

Godišnje vize za SRJ ne izdaju se u Ambasadi u Zagrebu

Objašnjenje uz tekst "Izbjeglice u SRJ ne mogu do domovnice", objavljen u "Putokazu" u "Odgovoru" broj 176.

Ratko Bubalo, rukovodilac Pravno-informativnog savetovališta u Novom Sadu objašnjavao je vizni režim između SRJ i Hrvatske i naveo mogućnost da državljani Hrvatske, koji su izbeglice u SRJ, a dobili su hrvatske pasoše u UNTAES području, mogu od jugoslavenske ambasade dobiti godišnje vize, koje su besplatne. Ove vize izdaju se u Istočnoj Slavoniji, Baranji i Zapadnom Sremu. Ta konstatacija je tačna. Međutim, rečenica: "Izbeglice, hrvatski državljani, koji su dobili hrvatske pasoše u Zagrebu, Osijeku, Splitu itd. isto tako će moći preko jugoslavenske Ambasade u Zagrebu, dobiti vize besplatno, kao što to mogu danas oni hrvatski državljani koji su te dokumente dobili u UNTAES području." Na žalost, ova konstatacija nije tačna. Naime, Ratko Bubalo je u stvari rekao da bi hrvatski državljani koji su pasoše dobili u Zagrebu, Rijeci, Splitu... trebali biti u istom položaju i u mogućnosti da dobiju godišnje vize od Ambasade SRJ u Zagrebu i to besplatno.

Izvinjavamo se čitaocima zbog ove nepreciznosti, do koje je došlo greškom našeg novinara.

stanova i Zakona o privremenom preuzimanju napuštene imovine, a to je veoma bitno za povratak naših ljudi u druge delove Hrvatske" - rekao je Vojislav Stanimirović i najavio da se očekuje od hrvatske vlasti da realizuje odluku o zabrani masovnih okupljanja.

Vojislav Stanimirović kaže da ovaj zaključak nije samo inicijativa Nacionalnog odbora za uspostavljanje poverenja, već da je donet na sednici hrvatske Vlade. "Mislim

Hrvata povratnika, kaže Stanimirović i dodaje: "Interesantno je reći i to da je zaključak o zbrinjavanju prvih sto porodica, počeo da se realizuje i u narednim danima tih sto porodica će biti zbrinute. Neki će biti vraćeni u svoja prebivališta."

Podsećamo da su srpski predstavnici, pa i Vojislav Stanimirović, rekli da će istupiti iz Nacionalnog odbora za uspostavljanje poverenja i iz lokalne vlasti u kojoj učestvuje SDSS, ukoliko do 15. marta ne bude

sistem. Vojislav Stanimirović kaže da su ovi najnoviji zaključci Nacionalnog odbora pokazatelji da u narednim danima napredak mora biti i ostvaren.

"Bitno je reći da su i Vlada i pojedini ministri to shvatili i da su doneli konkretne zadatke i na tome rade. Nacionalni odbor će u narednom periodu ići u obilazak i drugih područja, na čemu smo mi insistirali, prvenstveno Zapadne Slavonije i Like."

Nataša Narandžić

Teško do Zakona o stanovima

U Federaciji BiH nije još uvek sasvim poznato kakva je sudbina stanova iz fonda bivše JNA za koje su zaključeni ugovori o prodaji ili uplaćen celokupan iznos na osnovu ovih ugovora.

Podsećamo da su Uredbom sa zakonskom snagom koju je donelo Predsedništvo BiH '95. godine, a koju je državni parlament pretočio u zakon, ovi ugovori proglašeni ništavnim. Sud za ljudska prava, koji čine sudije iz oba entiteta, kao i iz nekoliko zemalja Evrope, na osnovu više žalbi, još u novembru prošle godine doneo je odluku kojom se naređuje Federaciji da preduzme sve administrativne i zakonodavne mere za priznavanje ugovora o kupovini stanova u vlasništvu tadašnje JNA. Prilikom donošenja odluke sudije su se povodile isključivo činjenicom da su korisnici, po tada važećim zakonima, zaključili ugovore ili otkupili stanove. Ukoliko im

sadašnje vlasti Federacije ne priznaju tih ugovora. Sud za ljudska prava smatra se da je to direktno kršenje Evropske konvencije o zaštiti prava za slobodno uživanje imovine. Međutim, s tim se ne mire predstavnici vlasti u Sarajevu. Kopredsednik Veća ministara BiH dr Haris Silajdžić uputio je žalbu Ustavnom sudu BiH kojom traži reviziju odluke Suda za ljudska prava. On, kao i neki pravni stručnjaci, a pre svega pravobranilac vojske Federacije, smatraju da bi se za postupak pred Sudom trebalo saslušati država, a ne Federacija, jer se presuda tiče najviših državnih instanci. Istovremeno, oni se pozivaju na odredbu Evropske konvencije, u kojoj se kaže da nikome ne može biti oduzeto vlasništvo, osim u javnom interesu, tumačeći da je BiH svoj opšti interes štitila u ratnim uslovima. Iz suda za ljudska prava još nije stigla reakcija povodom žalbe na odluku donesenu prošle jeseni, samo je rečeno da će se taj sud baviti ovom problematikom. U Vladi Federacije, inače, postoji

raspoloženje da se problem reši tako što bi se kupoprodajni ugovori priznali, ali da bi se cena morala uvećati, jer, onako kako je ranije bila utvrđena, nije realna. Ukoliko je neko uplatio ceo iznos, morao bi izvršiti doplatu, u skladu sa sadašnjim Zakonom o otkupu stanova. Inače, pred Sudom za ljudska prava postupak je pokrenula i ombudsman za BiH Gret Haler. Ona je ustvrdila da pretnja iseljenjem iz stana proglašenog napuštenim korisniku stana kojem je isteklo privremeno rešenje, nije povreda konvencije o ljudskim pravima. Federalni parlament nije ni u drugom pokušaju usvojio zakon kojim se stavlja van snage Zakon o napuštenim stanovima zbog velikog broja uloženi amandmana. Najnoviji stav Vlade je da će stan koji se vrati predratnom stanaru moći otkupiti nakon što bude korišten najmanje šest meseci, ali neće se moći prodati drugoj osobi u narednih pet godina.

Gordana Sandić - Hadžihasanović

"Putokaz" je zajednički projekat Radija "B-92" i nedeljnika "Odgovor". Na 92, 5 MHz se emituje sredom i nedeljom u terminu od deset do jedanaest sati, a narednih dana snimak iste emisije reemituje još 17 lokalnih radio-stanica u SRJ.

Često nas stegne u grlu

Povratnici

str. 5

Zar mislite da će se neko vratiti?

Sudbine

str. 6

Pomozi nam Bože da se političari slože!

Banjaluka

str. 7

Za bolju dostupnost informacija

Zagreb

ODBOR ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
SAFET BANDŽOVIĆ
OSMANA ĐUKIĆA 2
36300 NOVI PAZAR

1

Beograd,
12. mart 1998.
cena 5 din.

ilni nedeljnik

odgovor

za probleme izbeglica, politiku i kulturu civilnog društva

Posebne veze

- Hrvatska će uskoro predložiti novi sporazum o specijalnim odnosima Federacije BiH i Hrvatske, izjavio je novi ambasador BiH u Hrvatskoj Hasan Muratović. "Nije realan prijedlog predsjednika Vlade Republike Srpske o potpisivanju sporazuma o posebnim odnosima između Hrvatske i RS, jer nema podlogu ni u jednom dokumentu. RS može imati posebne odnose sa Srbijom i SR Jugoslavijom, ali ne i sa Hrvatskom", rekao je Muratović. On je pojasnio i uslove korištenja Luke Ploče, objasnivši da se radi o slobodnom pristupu BiH Jadranskom moru, koji se, prema Vašingtonskom sporazumu ostvaruje slobodnim kretanjem cestom od granice do slobodne zone na području Luke Ploče.

Zakonima do povratka

- Savez izbeglica i raseljenih lica BiH je, uz podršku Specijalnog odbora međunarodnih nevladinih organizacija za ljudska prava, pokrenuo inicija-

zakona o povratku na nivou BiH, neće biti povratka. Planove povratka i spisak osoba koje se žele vratiti svojim domovima, koje su sačinili regionalni odbori izbjeglica i raseljenih osoba, ubrzo ćemo prezentirati zamjeniku visokog predstavnika u BiH Hansu Šumheru.”

Revizije zakona i u RS

- Izbjeglice iz Republike Srpske imaju pravo da se vrate u stanove u kojima su ranije živjeli i da ih otkupe. Nova Vlada RS već je pripremila radne materijale o reviziji imovinskog zakonodavstva i zakonodavstva iz oblasti ljudskih prava, koji se temelje na istim principima kao i zakoni što ih usvajaju vlasti u Federaciji BiH - izjavila je Darja Lebar iz Ureda visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu.

Puni pogon

- Guverner Sarajevskog kantona dr Midhat Haračić, zamjenik visokog predstavnika P. Andy Bearpak i predstavnik UNHCR-a Arnuly Torbjomsen potpisali su u ponedjeljak, 9. marta, Memorandum o razumijevanju, jedan od ključnih dokumenata kojim se Sarajevska deklaracija stavlja u "puni startni pogon". Sve obaveze koje proističu iz Aneksa 7. Dejtonskog sporazuma, Bonske deklaracije, Briselskog dogovora i Sarajevske deklaracije sada su detaljnije precizirane u ovom najnovijem dokumentu. Značajno je da su autori Memoranduma kantonalna vlast i međunarodni medijatori, što daje garanciju da će njegove odredbe biti zaista i provedene. Potpisnici su se dogovorili da se ustanovi komisija za stambena pitanja (SHC) koja će se brinuti o povratku izbjeglica u njihove ranije domove.

KONTAKT

ZA "ODGOVOR" GOVORE I PIŠU:

Tatjana Šijan

Mato Arlović

Slobodan Budak

Vesna R. Vodinelić

Ivo Visković

Vrag odnio šalu

Ako je nekada i teško izabrati događaj(e) koji (koje) treba komentirati, protekle nedjelje to sigurno nije bio slučaj. Zbivanja na Kosovu i međunarodne reakcije na njih takvog su karaktera da potpuno zasjenjuju sve ostale događaje u našoj okolini, koji bi, u normalnim okolnostima, i sami, poput procesa vezanih za region Istočne Slavonije, zasluživali pažnju.

No, šta je - tu je. Umjesto Iraka, na naslovnim stranicama i u udarnim vijestima svjetskih medija je Kosovo, a Sadama Huseina na mjestu "personalizacije problema" zamijenio je Milošević. A prilikom davnog boravka u SAD, na primjedbu da nas (Jugoslavena) gotovo i nema u njihovim medijama, a pogotovo u udarnim vijestima, iskusni mi je urednik mudro odgovorio da budemo sretni zbog toga!

Zapadni su državnici i diplomate ovaj put toliko požurili da reagiraju i to su učinili na takav način i takvim rječnikom da svako iole ozbiljan i odgovoran mora razmisliti o značenju takvog ponašanja i mogućim posljedicama. Mogu pretpostaviti (čak i bez prethodno pročitanih prvih reakcija lidera i liderčica domaće političke scene) da će glavnina vremena biti utrošena da pokažemo nedovoljnu objektivnost zapadnih diplomatija, neurvnoteženost stavova u saopštenju Kontakt grupe (poseb-

Kosovski horoskop

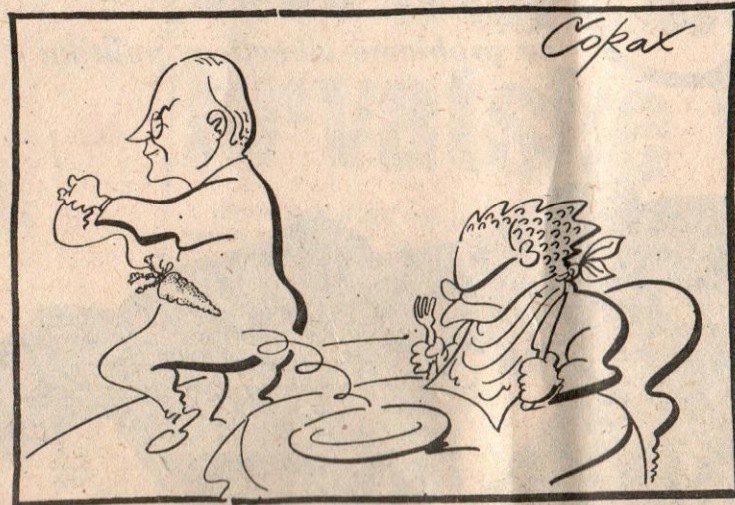
"S Alabancima valja postići sporazum kao s partnerima, a ne kao s poraženom stranom. To znači da bi se borba protiv terorista morala voditi strogo selektivno, a ne opštim napadom na njihova slea. Ono što sad radi policija na Kosovu može samo da podstakne opštu pobunu, kao da je krajnji cilj da se Srbi i Albanci potpuno i zauvek razdvoje. Ni za Albance ni za Srbe na Kosovu ne postoji pobjednička kombinacija. Ako ovo ne bude obostrano prihvaćeno kao početni stav, dijaloga o kojem sada svi govore neće biti." Ovo je napisao Stojan Cerović, novi kolumnista "Naše borbe", jasno i precizno.

U "srpskoj" euforiji konačnog obračuna sa Šiptarima ili Albanasima, Kosovo od najskuplje postaje najjeftinija srpska reč, "stravični vikend" polako prerasta u "stravični mesec", a razuma nigde da, makar, priupita ima li ovde ikoga ko će zaustaviti decenijsku patološku žudnju ovog naroda za samouštenjem. Ili da gledamo u zvezde, ili da prizivamo bogove, ili...?

Nema nikakvog razgovora i dijaloga dok god MUP Srbije i srbijske vlasti, kao i većina "institucija

Momčilom Krajišnikom (preneo mu poziv Karadžiću da se preda Haškom tribunalu), Miloradom Dodikom i Biljanom Plavšić, te optužio Tuđmana da je netolerantan prema etničkim zajednicama u Hrvatskoj. Dragoljub Kunovac, optužen za ratne zločine u Foči, predao se Hagu, a Miri Marković, predsednici Direkcije JUL-a, predana Povelja IRST "Javor" iz Ivanjice. Veće republika savezne skupštine Zakonom o platnom premetu ove poslove prenelo na poslovne banke, a SD "Crvena zvezda" proslavilo svoj 53. rodendan.

Već pomenuti Robin Kuk, šef britanske diplomatije, u četvrtak, 5. marta, preneo je Beogradu poruku Političkog saveta EU da Kosovo više nije unutrašnji problem Jugoslavije ili Srbije, a studentske unije Srbije su poslale vlastima u Beogradu proglas "Ne zovite nas u izgubljeni rat". Okršaj MUP-a Srbije i OVK životom platili dva policajca i 20 Albanaca. SAD povukle prošlonedeljne olakšice SRJ. Savet NATO optužio Miloševića, Tuđmana i Huseina. U Galeriji "Zepter" otvorena izložba Olge Jančić, a u Kragujevcu prvi "McDonald's". Košarkaši "Partizana" pobedili prošlogodišnjeg prvaka

civilnog društva", među 34 smrti ubistva dve 12-godišnje devojčice,

"Olimpijakos" i plasirali se u četvrtfinale Evropske lige.

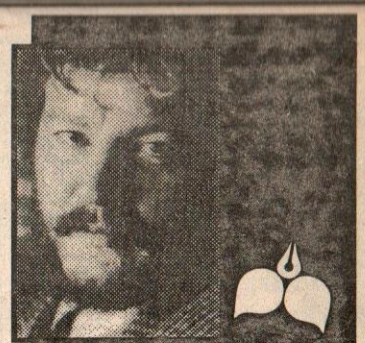
saslušao "principijelne" stavove Slobodana Miloševića. U Ljubljani obavljena fuzija dve najveće slovenačke banke.

Ni ženama nije ništa bolje

"Žene u crnom" su, u subotu, 7. marta, ponovo spašavale obraz Srbije. Na Trgu republike u Beogradu su protetstovale u znak podrške svim ženama, posebno kosovskim Albankama, koje se suprotstavljaju ratu i nasilju. U Novom Sadu je formirana jugoslovenska "Mensa", udruženje superiornih umova, a u Nikšiću Omladinska levica Crne Gore. Na sesiji "Beogradskog kruga" su, povodom godišnjice smrti prof. dr Miladina Životića, gosti iz Tuzle, Sarajeva i Beograda govorili o "tajnama odgovornosti". U Udruženju novinara Srbije uručena priznanja "Poslovni čovek godine".

Na međunarodni Dan žena, u nedelju, 8. marta, po ko zna koji put smo slušali, na žalost istinite, priče o neravnopravnosti žena. Teže dolaze do posla, a lakše ostaju bez njega. Manje su plaćene za iste poslove, da o onom "neplaćenom" i ne govorimo. Malo ih je u politici, još manje u poslovnoj eliti, pa ako su "stvorene za krevet, kuhinju i decu", onda je razumljivo što su razočarane vladavinom muškaraca. Grupa diplomata i stranih novinara boravila na Kosovu. U Prištini je nekoliko hiljada Albanci demonstriralo protiv "policijske represije", a oko 500 lekara Albanaca tražilo "otvaranje sanitetskog koridora" do mesta sukoba na Kosovu. U Beogradu je okončana sednica Glavnog odbora Demokratske stranke o "pedeseterici buntovnika", a Milošević je šefa turske diplomatije Ismaila Džemu udostojio svoje priče o Kosovu. U Osijeku je, posle 1991, održan prvi čas veronauke za decu i mlade pravoslavne vere. "Velikom nagradom Australije" otvorena ovogodišnja sezona Formule 1.

Na prvom vanrednom sastanku Kontakt grupe u Londonu, u ponedjeljak, 9. marta, Miloševiću postavljen rok od dve nedelje da promeni politiku prema Kosovu. U Prištini je nekoliko hiljada demonstranata tražilo prestanak "policijske represije" na Kosovu. Komesarijat za izbeglice saopštio da su "izbeglice na Kosovu

Slobodan Antonić

Mitomani i vatrogasci

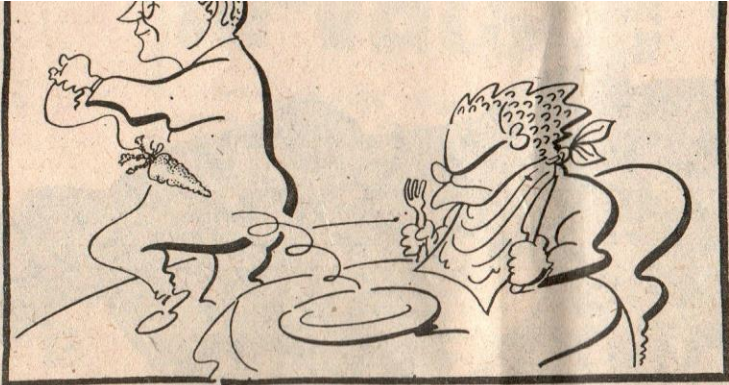
Svi smo znali da će pitanje Kosova već u ovoj godini doći na dnevni red. Ovo pitanje režim u Srbiji je dugo i uporno gurao pod tepih dok se ono na kraju od tolikog guranja nije zapalilo. Tako sada promena rasporeda nameštaja u srpskoj kući (tj. izbor nove vlade) ima malo značaja, jer nam se cela kuća puši, a vatrogasci su nam već u dvorištu i jer nam prete da će nam, ako ubrzo nešto ne preduzmemo, upasti u kuću i sami ugasiti požar.

Dakle, pitanje Kosova se hitno mora rešavati. To je svima jasno, samo što niko u Srbiji neće na sebe da preuzme troškove rešavanja. Jer, ovo se pitanje više ne može rešiti drugačije do na srpsku štetu. Tačnije, na štetu srpske mitomanije, koja je, naročito poslednjih desetak godina, postala vladajući govor u našoj politici. Od mitomani je su obojeli i režimski i opozicioni političari, i režimski i opozicioni intelektualci, i režimske i opozicione novine. Svi pričaju isto, istu priču o kolevcima, svetinjama, najskupljim srpskoj reči... I pošto je mitomanija opsela većinu naših javnih ličnosti, sada se niko ne usuđuje da uradi ono što se mora uraditi. Jer, da bi se došlo do rešenja mora se iskoraciti iz mita, štaviše, taj mit se mora napustiti. I to bezuslovno.

Stvari stoje ovako. Srbija ima šestinu građana koji ne samo da ne osećaju tzv. prvobitnu privrženost državi, već je i iskreno ne vole. To je čitav jedan narod,

ma, iskusni mi je urednik mudro odgovorio da budemo sretni zbog toga!

Zapadni su državnici i diplomate ovaj put toliko požurili da reagiraju i to su učinili na takav način i takvim rječnikom da svako iole ozbiljan i odgovoran mora razmisliti o značenju takvog ponašanja i mogućim posljedicama. Mogu pretpostaviti (čak i bez prethodno pročitanih prvih reakcija lidera i liderčića domaće političke scene) da će glavna vremena biti utrošena da pokažemo nedovoljnu objektivnost zapadnih diplomatija, neurvnoteženost stavova u saopštenju Kontakt grupe (posebno o krivici i nepopustljivosti "one druge strane") ili protivrječnost nekih od njihovih zahtjeva, čega donekle i ima. Plašim se da je ovaj put situacija toliko ozbiljna, a vremena za predupređivanje još nepovoljnijeg razvitka događaja toliko malo, da bi bilo bolje ne gubiti previše vremena na to. Do sada se i moglo "kupovati vrijeme" ili igrati na razlike u stavovima i in-

civilnog društva", među 34 smrti ubistva dve 12-godišnje devojčice, jednog 13-godišnjaka i dva 16-godišnjaka, te starice od 94 leta, orkestrirano legitimiraju "borbom protiv terorizma, kako se to svugde u civilizovanom svetu radi".

Kosovski dnevnik, uglavnom

U sredi 4 marta Robert

"Olimpijakos" i plasirali se u četvrtfinale Evropske lige.

Nekoliko desetina, možda, i stotina hiljada ljudi je u petak, 6. marta, "proslavilo" petogodišnjicu Gazda Jezdinog bekstva iz zemlje da se potuca po svetu. Na Kosovu MUP Srbije nastavio "čišćenje terena", a ubijen je Adem Jašari, kako kažu "ozloglašeni vođa terorističke bande". Okružni javni tužilac u Beogradu preduzeo odgovarajuće mere protiv "Naše borbe" "Blica" "Dnevnog

Beogradu je okončana sednica Glavnog odbora Demokratske stranke o "pedesetorici buntovnika", a Milošević je šefa turske diplomatije Ismaila Džemu udostojio svoje priče o Kosovu. U Osijeku je, posle 1991, održan prvi čas veronauke za decu i mlade pravoslavne vere. "Velikom nagradom Australije" otvorena ovogodišnja sezona Formule 1.

Na prvom vanrednom sastanku Kontakt grupe u Londonu, u ponedjeljak, 9. marta, Miloševiću postavljen rok od dve nedelje da promeni politiku prema Kosovu. U Prištini je nekoliko hiljada demonstranata tražilo prestanak "policijske represije" na Kosovu. Komesarijat za izbeglice saopštio da su "izbeglice na Kosovu bezbedne" i da ih ne mobilišu. Delegacija MIP-a Jugoslavije otputovala u Ljubljano, a u Podgorici boravio Jadranko Prlić, ministar spoljnih poslova BiH. Laktaši i Srbac postali "otvoreni gradovi".

Utorak, 10. mart, bio je nešto mirniji dan u svetu, ali burniji u "Odgovoru". Delegacija MK CK otputovala na Kosovo da bi "pomogla žrtvama akcije srpske policije"

desetak godina, postala vladajući govor u našoj politici. Od mitomanije su oboleli i režimski i opozicioni političari, i režimski i opozicioni intelektualci, i režimске i opozicione novine. Svi pričaju isto, istu priču o kolevcima, svetinjama, najskupljoj srpskoj reči... I pošto je mitomanija opsela većinu naših javnih ličnosti, sada se niko ne usuđuje da uradi ono što se mora uraditi. Jer, da bi se došlo do rešenja mora se iskoraciti iz mita, štaviše, taj mit se mora napustiti. I to bezuslovno.

Stvari stoje ovako. Srbija ima šestinu građana koji ne samo da ne osećaju tzv. prvobitnu privrženost državi, već je i iskreno ne vole. To je čitav jedan narod, brojčan i drugačiji, sasvim različit i po jeziku, i po veri, i po mentalitetu, i po kulturi. Srbija je isuviše slaba, a taj narod isuviše brojčan i drugačiji, da bi ga mogli integrisati onako kako su integrisani vojvodanski Mađari ili Slovaci. Taj narod je u snažnom demografskom usponu, dok ostatak Srbije izumire. Za pola veka u Srbiji će nas i njih biti podjednako

...situacija toliko ozbiljna, a vremena za predupređivanje još nepovoljnijeg razvitka događaja toliko malo, da bi bilo bolje ne gubiti previše vremena na to. Do sada se i moglo "kupovati vrijeme" ili igrati na razlike u stavovima i interesima pojedinih velikih i srednjih sila, jer su i oni sami, iz različitih razloga, to dozvoljavali. Sada smo i mi i oni u specifičnoj iznudici, jer tok događaja ide pravcem zbog koga su svi zabrinuti.

Umjesto odbijanja "internacionalizacije" kosovskog pitanja, čini mi se, bilo bi korisnije razmotriti koji oblik učešća međunarodnih činilaca u rješavanju tog pitanja nam može najviše koristiti. Jer ne samo formulacija o "specijalnom statusu", nego i, utisak je, namjerno široko a neprecizno ostavljene mogućnosti angažovanja uticajnih aktera međunarodnih odnosa, ostavljaju mogućnost da se vještom diplomatskom akcijom minimiziraju štete i optimalno iskoriste dobre strane neke vrste **posredničke uloge** "trećih" činilaca. Jer posrednici, po prirodi svoje misije, imaju obavezu određene objektivnosti u tretiranju interesa i približavanju stavova sukobljenih strana. Pronađemo li način da odaberemo prihvatljive medijatore i uspijemo li dogovoriti prihvatljiv način njihovog djelovanja, možemo u velikoj mjeri predupređiti moguće nekorektno i neobjektivno ponašanje pojedinih moćnih činilaca međunarodne zajednice. Štoviše, trebalo bi razmisliti da bi time i albanska strana bila natjerana na brzo odstupanje od sadašnjih (prividno) nepopustljivih stavova o "nezavisnosti".

Alternative ovakvog pristupa nisu brojne - ili će obje konfrontirane strane s moći dovoljno snage da same riješe problem (što danas ne izgleda nimalo realno), ili će se ona manje popustljiva svjesno suočiti sa grubim pritiskom međunarodne zajednice. O ishodu takvog pritiska može se kalkulirati i možda se mnogi sa mnom neće složiti, ali da u takvoj situaciji vrug ne odnese šalu teško da iko ozbiljan može i pomisliti.

civilizovanom svetu radi".

Kosovski dnevnik, uglavnom

U sredu, 4. marta, Robert Gelbard izjavljuje da su SAD spremne da vojno intervenišu na Kosovu, ako to bude potrebno, a Milan Panić i Bil Clinton gotovo sat razgovaraju o Kosovu. Mark Tompson, portparol misije OEBS-a u Hrvatskoj, potvrđuje "tihu egzodus" u Slavoniji, a Robin Kuk razgovarao s

potuca po svetu. Na Kosovu MUP Srbije nastavio "čišćenje terena", a ubijen je Adem Jašari, kako kažu "ozloglašeni vođa terorističke bande". Okružni javni tužilac u Beogradu preduzeo odgovarajuće mere protiv "Naše borbe", "Blica", "Dnevnog telegrafa", "Demokratije", "Danasa" i "nekih TV stanica" zbog ohrabivanja akcija terorista i lažnog prikazivanja policijskih mera na Kosovu. Kosovski Albanci demonstrirali u Beču, Oslu, Tirani i Skoplju, ambasadori Kontakt grupe posetili Kosovo, a šef grčke diplomatije Teodoros Pangalas

spoljnih poslova BiH, Laktasi i Srbac postali "otvoreni gradovi".
Utorak, 10. mart, bio je nešto mirniji dan u svetu, ali burniji u "Odgovoru". Delegacija MK CK otputovala na Kosovo da bi "pomogla žrtvama akcije srpske policije". Rugova proglasio dan žalosti na Kosovu, Vlada RH dobila predlog za moratorijum na političke skupove u Slavoniji. Lider vojvodanskih socijaldemokrata otputovao u "misiju dobre volje" na Kosovu. Penzioneri ponovo na ulicama Beograda.
Aljoša Sedoj

Izbeglice govore

KC "Boro i Ramiz" Priština

Jovo Torbica (iz Kostajnice): "Nemam nikoga. Samo majku. Ona je u Vojvodini u nekom izbegličkom centru. Jebiga, ja se ovdje snalazim nekako. Radim fizikalije na građevini, preživljava se, samo ovdje sigurno neću kuće napraviti... Evo već sedam godina od kako je poč'o rat - sve isto. Marmelada za doručak, za ručak pasulj, riža, makaroni. Dosadi, jeb'ga..."

Tomo Jakšić (Bjelovar): "Ja ću se vratiti u Hrvatsku. Idem na onaj program spajanja obitelji... Ogugl'o sam ti ja... Ma kak'i rat..."

Branko Tomasović (Rijeka): "Ja nazad ne bih ni slučajno, samo treće zemlje. Konkuris'o sam deset puta, al' ništa. Primaju samo ove koji su u miješanim brakovima... A ako zarati ovdje, bježaćemo preko Grčke, tamo nije loše..."

Mila Kukolj (68, Knin): "Imam ja i penziju, samo ostala u Hrvatskoj. Radio sam celoga života a sad - vidiš jad i beda najgora..."

Marina Kukolja (23, Knin): "Bilo gdje, bilo gdje, samo što dalje odavdje."

Knjnanka (48): "Humanitarne organizacije i lekarske ekipe redovno nas zaobilaze jer se plaše da zađu u Srbicu. Došli smo ovde kao kažnjenici. Samo nam još granate fale."

Povratak 1.

Milorad Pupovac: "Posebno pozdravljamo najavu promene određenih zakona o imovinsko-pravnim odnosima koji će omogućiti povratak prognanih Hrvata, a s druge strane omogućiti i povratak Srba u svoja mesta, odnosno u svoje kuće ako su se već vratili tamo gde su ranije živeli."

Povratak 1.

Mate Granić: "Interes Hrvatske jeste da učinimo sve za povratak prognanih Srba i da ispunimo obaveze iz Zakona o amnestiji."

Šišanje

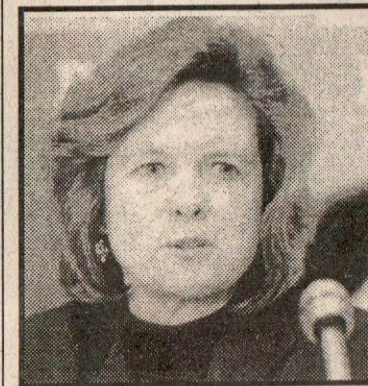
Vojislav Stanimirović: "I kod predsednika Tuđmana video sam frizirane izveštaje o stanju na terenu. Kad sam mu rekao zašto ljudi odlaze, čudio se što neke stvari još nisu realizovane, a davno je dao nalog za to."

Rezervat

Zak Klajn: "Ukoliko Hrvatska želi da uđe u Evropu, ona mora dozvoliti Srbima da ostanu u Istočnoj Slavoniji i omogućiti im povratak u Zapadnu Slavoniju. Ukoliko se to ne desi, ovi regioni postaće najveći rezervati - nacionalni parkovi u Evropi, jer niko neće hteti tamo da živi."

Povratak 3

Suzan Manuel: "I pre sam živela na raznim mestima, ali me nijedno nije toliko dirnulo kao Beograd. Na Havajima sam bila 15 godina, ali nikada nisam osetila ono što sam osećala svaki put kada bih se vraćala u Beograd, a to je da dolazim kući."

To je verovatno zato što su ljudi ovde jako prijatni prema strancima, nema nikakve barijere. Nema govora o tome da ću Beograd zadržati u sećanju, jer ja ću se sigurno vratiti..."

drugačiji, da ga mogli integrisati onako kako su integrisani vojvodanski Mađari ili Slovaci. Taj narod je u snažnom demografskom usponu, dok ostatak Srbije izumire. Za pola veka u Srbiji će nas i njih biti podjednako.

Srbija je XX vek započela kao uzorna demokratska zemlja. Nije ni u njoj sve bilo potaman, ali su se parlamentarizam i vladavina prava sasvim lepo primili. A onda je napravljena država koju jedan od naroda nije osećao kao svoju. Za deset godina je nestalo parlamentarizma, a za dvadeset i same države. Slično je bilo i sa sledećim pokušajem. Nema demokratije bez tzv. prvobitne privrženosti njenih građana, bez безусловnog prihvatanja državnog okvira. Ako te prvobitne privrženosti nema, sva politička pitanja se odmah pretvaraju u državna pitanja, a svaka politička nesuglasica izaziva ustavnu i državnu krizu. Šta će to više Srbiji? Nije li nam već dosta neuspešnih država i neuspešnih ustava? Nije li nam već dosta »spasilaca države« i »spasilaca nacije«? I zašto već jednom ne pokušamo da svojim potomcima, umesto mitomanije i državno-nacionalnih himera, ostavimo zdravu i sređenu državu?

Verovatno je da će vlasti u Srbiji biti naterane na neko rešenje. Ali činjenica da će biti naterani da se dogovore sa onim ko je jednako opterećen mitomanijom i državno-nacionalnim himerama, kao i činjenica da će ih na dogovor terati "vatrogasci", željni da se što pre vrate svojim kućama i svojim problemima, ta, dakle, činjenica ne obećava ništa dobro. Tačnije, obećava nastanak još jednog državnog provizorijuma koji će se održati taman onoliko koliko traju ministarski (predsednički, ambadorski itd) mandati njegovih potpisnika. Zato je Srbija u nevolji. Iz te nevolje teško se može izvući sve dok se ne nađu ljudi koji se ne boje mitova, makoliko veliki i strašni oni bili, i koji su spremni da svoj narod konačno izvedu iz mraka Platonove pećine na čistinu stvarnog, postojećeg sveta.